

Novi magistri in doktorji znanosti s področja geografije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani**Nataša Jokić:****Trajnostni vidiki zdraviliškega turizma v Sloveniji*****Sustainable aspects of health tourism in Slovenia****Magistrsko delo:* Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Univerzitetni podiplomski študij varstva okolja, 2016, 192 strani*Mentor:* dr. Dušan Plut*Zagovor:* 18. 2. 2016*Naslov:* Trg komandanta Staneta 5, 1000 Ljubljana*E-pošta:* nataska.j@gmail.com

Izvlček: V magistrskem delu smo skušali oceniti skladnost dosedanjega razvoja zdraviliškega turizma v Sloveniji z okoljskimi, socialnimi in ekonomskimi načeli trajnostnega razvoja turizma. Oblikovali smo sistem indikatorjev, ki vključuje vse tri vidike trajnosti, in ga umestili v DPSIR model. Poleg nabora splošnih indikatorjev trajnostnega turizma nekaterih že obstoječih modelov smo v model dodali še nekaj indikatorjev specifičnih za zdraviliški turizem. Za prostorsko raven izkazovanja vrednosti indikatorjev smo predlagali raven občine. Na osnovi analize izbranih indikatorjev, za katere smo uspeli pridobiti podatke ter funkcijskega vrednotenja dosedanjega razvoja zdraviliškega turizma, ocenjujemo, da je zdraviliški turizem v večini zdraviliških občin pomembna gonilna sila gospodarskega razvoja, pomemben zaposlovalec, ki je razvoju zdraviliških občin dal svojevrsten pečat. V bodoče bo treba na ekonomskem in socialnem področju dvigniti dodano vrednost na zaposlenega, izboljšati plačilo zaposlenih v turistični dejavnosti ter povečati povezanost zdraviliških podjetij z manjšimi lokalnimi ponudniki. Pri okoljskih indikatorjih so zdraviliške občine povprečno dosegle najnižje ocene. Z vidika okoljske trajnosti je najbolj sporno, da nobeno zdravilišče izrabljene vode ne vtiskuje nazaj v geotermalni vodonosnik ter da izpuščajo odpadne vode neposredno v okolje (na komunalno omrežje s čistilno napravo so priključena le zdravilišča v treh zdraviliških občinah). Z vidika okoljske trajnosti je med drugim pozitivno, da so sezonska nihanja v turističnem obisku manjša, povprečna doba bivanja turistov daljša ter da imajo zdraviliška podjetja vodilno vlogo pri pridobivanju okoljskih znakov za turistične nastanitvene zmogljivosti.

Ključne besede: zdraviliški turizem, trajnostni turizem, trajnostni indikatorji, DPSIR model

Katja Debevc:**Tipizacija rabe tal v mraziščih*****Typification of land use in frost hollows****Magistrsko delo:* Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Univerzitetni podiplomski študij varstva okolja, 2016, 174 strani*Mentor:* dr. Matej Ogrin*Zagovor:* 20. 6. 2016*Naslov:* Begunje pri Cerknici 98, 1382 Begunje pri Cerknici*E-pošta:* katja.debevc@gmail.com

Izvleček: V magistrskem delu je raziskana raba tal v mraziščih in spreminjanje le-te v primerjavi z rabo tal v franciscejskem katastru z začetka 19. stoletja in rabo tal danes. Predstavljeno je pojavljanje različne rabe tal glede na nadmorsko višino dna mrazišča, glede na tipizacijo in regionalizacijo mrazišč. Raziskano je tudi pojavljanje arheoloških najdišč v mraziščih kot znak še starejše poselitve. Rabo tal iz kart franciscejskega katastra smo kartirali za skupno 50 mrazišč. Vzorec tridesetih mrazišč iz skupine dinarske pregrade, na katerem smo umerjali metodo, ter vzorec 20 mrazišč Dolenjskega podolja in Bele krajine, na katerem smo metodo preverjali. Izbrane kriterije, nadmorsko višino, indeks preobrazbe okolja in poselitev smo standardizirali na isto mersko lestvico, da so med seboj primerljivi. Z uporabo več-kriterijskega odločanja in obtežene linearne kombinacije, smo jim določili vrednosti in na podlagi teh vrednosti predvidevali spremembo rabe tal na kontrolnem vzorcu mrazišč.

Ugotovili smo, da je mrazišča, v katerih ni potekala sprememba rabe tal, lahko določiti, težje pa je določiti, ali poteka ogozdovanje ali ozelenjevanje. Ugotovili smo tudi, da je intenzifikacije in urbanizacije zelo malo.

Rezultate in metodo smo ovrednotili in podali predloge za izboljšave in nadaljnje delo.

Ključne besede: mrazišča, raba tal, franciscejski kataster, nadmorska višina, indeks preobrazbe okolja, poselitev, več-kriterijsko odločanje, obtežena linearna kombinacija, Slovenija

Branka Mirt:

Uvajanje ukrepov trajnostne mobilnosti v občini Radlje ob Dravi

Introduction of measures in the field of sustainable mobility in the municipality Radlje ob Dravi

Magistrsko delo: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Univerzitetni podiplomski študij varstva okolja, 2016, 134 strani

Mentor: dr. Matej Ogrin

Zagovor: 23. 6. 2016

Naslov: Cankarjeva 26, 2000 Maribor

E-pošta: branka.mirt@energap.si

Izvleček: Zaradi vse večjih negativnih učinkov prometa na okolje, zdravje in blaginjo ljudi je postala celostna obravnava prometnega sistema nuja. Celostna obravnava temelji na sistematičnem urejanju in upravljanju mobilnosti s ciljem doseganja večje kakovosti bivanja. Pri tem se, ob upoštevanju okoljskih, socialnih in gospodarskih potreb družbe, enakovredno obravnava vse prometne podsisteme, kot so hoja, kolesarjenje, javni potniški promet, motorni in mirujoč promet. Občina Radlje ob Dravi nima izkušenj s celostnim pristopom pri načrtovanju mobilnosti. Razvojni dokumenti občine se na področju prometa osredotočajo v večini na zagotavljanje zadostne zmogljivosti cestne infrastrukture. Vzpostavljena praksa, ki temelji na nepovezani obravnavi prometnih področij, je pogojena z visokimi stroški, ki jih občina namenja posameznim storitvam. Magistrsko delo se tako osredotoča na trajnostne pristope pri urejanju mobilnosti v občini Radlje ob Dravi. Na podlagi opravljene analize stanja in potreb, preučitve nekaterih pravnih okvirov ter pregleda primerov dobrih praks, je bil pripravljen koncept trajnostnega urejanja mobilnosti. Ta podrobneje obravnava področji javnih prevozov in upravljanja z mobilnostjo, v okviru katerih so posamezni ukrepi že bili izvedeni oziroma so v fazi priprave na izvajanje

Ključne besede: celostno načrtovanje mobilnosti, mobilnostne potrebe, primeri dobrih praks, trajnostna mobilnost, Občina Radlje ob Dravi

Uroš Mlinar:**Sonaravne razvojne možnosti izbranih kraških zavarovanih območij**
Sustainable development opportunities of the studied protected areas of the Karst region

Magistrsko delo: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Univerzitetni podiplomski študij varstva okolja, 2016, 130 strani

Mentorica: dr. Metka Špes

Zagovor: 15. 9. 2016

Naslov: Dolomitskega odreda 18, 6230 Postojna

E-pošta: uros.mlinar@gmail.com

Izleček: Na območju Krasa, Notranjske in Severne Primorske obstaja več različnih vrst naravnih parkov, med katerimi so velike razlike v upravljanju. Regijski park Škocjanske jame, Notranjski regijski park in Krajinski park Pivška presihajoča jezera so pridobili status parka v času samostojne države, medtem ko so ostali manjši parki starejši in nimajo urejenih pravil upravljanja. Ustanovitveni akti treh omenjenih parkov predvidevajo načrte upravljanja, vendar se ti v praksi le delno izvajajo. Poleg tega so na preučevanem območju prisotne pobude po ustanovitvi še dveh regijskih parkov (Snežnik in Nanos-Trnovski gozd), ki bi pripomogla k povezovanju manjših zavarovanih območij in ambicioznejše začrtala sonaravni razvoj regije. Izkušnje pri ustanavljanju parkov iz preteklosti kažejo, da se nasprotovanja pojavljajo v lokalnih skupnostih, v različnih gospodarskih panogah in pri domačinih. Raziskava obravnava uspešnost delovanja ustanovljenih parkov in vključuje odnos strokovne javnosti ter deležnikov v prostoru, ki so naklonjeni smotrnemu delovanju parkov in sonaravnemu razvoju regije. Največje težave izvirajo iz občin in njihove nepripravljenosti za povezovanje na varstvenem področju ter na področju skupnega upravljanja parkov. Raziskava opozarja, da je za učinkovito sonaravnost potrebno načrtovanje razvoja zavarovanih območij na širšem regionalnem nivoju. Podani so predlogi povezovanja in vzpostavljanja zelenih koridorjev med obstoječimi in načrtovanimi parki.

Gljučne besede: zavarovana območja, upravljavski načrt, povezovanje, sonaravni razvoj, varstvo narave, varstvo okolja, varstvo kulturne dediščine.

Maja Žun:**Poučevanje okoljevarstvenih vsebin pri pouku geografije po načelih ekopedagogike in induktivnega vzgojnega pristopa***Environmental issues education in geography classes according to ecopedagogical principles and the inductive educational approach*

Magistrsko delo: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Oddelek za pedagogiko, Univerzitetni podiplomski študij varstva okolja, 2016, 145 strani

Mentorica: dr. Tatjana Resnik Planinc

Somentor: dr. Robi Kroflič

Zagovor: 27. 9. 2016

Naslov: Podsmreka 29, 1356 Dobrova

E-pošta: maja.zdesar25@siol.net, zun.maja@gmail.com

Izvleček: Namen magistrskega dela je bil iz literature izluščiti pedagoška načela ekopedagogike in jih prenesti v pouk geografije, v okoljsko vzgojo prenesti tristopenjski model vzgoje za odgovornost, ki je bil razvit v okviru induktivnega vzgojnega pristopa, v empiričnem delu pa ugotoviti vključenost pedagoških načel obeh konceptov v učne načrte in učbenike za geografijo ter medpredmetne kurikule za okoljsko vzgojo kot VITR ter na koncu pri učiteljih geografije z vprašalnikom preveriti, v kolikšni meri ta načela vključujejo v pouk. Rezultati analize šolskih dokumentov so pokazali, da bi bilo smiselno v dokumente bolj vključiti problemsko-dialoški pouk, z obrazložitvijo, kakšen pomen ima tak pouk za razvoj kritične zavesti, ki vodi v angažiranost za spremembe v družbi in okolju. Ravno tako je treba bolj vključiti aktivnosti v okviru modela za razvoj odgovornosti do okolja z obrazložitvijo. Tako z vidika ekopedagogike kot induktivnega vzgojnega pristopa bi bilo treba bolj spodbujati učenje in poučevanje v naravi, v okolju izven učilnice, ki je temelj za razvoj ljubezni do okolja, kar je nadalje osnova za razvoj spoštovanja in odgovornosti do okolja. Pri obravnavanju vsebin varstva okolja in trajnostnega razvoja pa je treba narediti vsebinske povezave med družbenogeografskimi procesi in pojavi, kot so rast svetovnega prebivalstva, globalna neenakost in nepravilnost ter globalizacija kapitalističnega sistema s količinsko gospodarsko rastjo in potrošniško družbo, z nosilno sposobnostjo okolja in globalnimi okoljskimi problemi. V učne cilje je smiselno vključiti tudi manjkajoče ukrepe, ki so v prid trajnostnemu razvoju in ki prispevajo h globalni ekološki trajnostni družbi, kot je opredeljena v Listini Zemlje, temeljni listini ekopedagogov. Ker se vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj oziroma trajnostnost odvijata v šoli, je zelo pomembno, da je tudi sama šola zgled trajnostnega ravnanja, v katerega se dejavno vključujejo vsi – učenci oziroma dijaki ter učitelji in drugi zaposleni v šoli.

Gljučne besede: ekopedagogika, induktivni vzgojni pristop, didaktika geografije

Lucija Lapuh:

Ekonomskogeografsko vrednotenje prožnosti regij v času recesije

Economic-geographical evaluation of regional resilience during recession

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2016, 292 strani

Mentor: dr. Simon Kušar

Zagovor: 10. 5. 2016

Naslov: Liptovska 19, 3210 Slovenske Konjice

E-pošta: lucija.lapuh@zrc-sazu.si

Izvleček: Recesija, ki je na države Evropske unije vplivala od leta 2008, je povzročila gospodarsko nazadovanje in porast števila brezposelnih tudi v slovenskih regijah in občinah. Zanimalo nas je, v katerih tipih regij in občin glede na njihovo družbeno-gospodarsko sestavo je bilo gospodarstvo najmočnejše prizadeto. Sposobnost regij, da se zoperstavijo recesiji in okrevaljo, pojmuemo s konceptom prožnosti. Prožnost, ki se nanaša na drugo polovico gospodarskega cikla, smo opredelili kot okrevanje na vrednosti pred recesijo in jo merili s spremembo bruto domačega proizvoda na prebivalca za regije oziroma bruto dodane vrednosti na zaposlenega za občine in stopnjo registrirane brezposelnosti. Temeljno znanstveno vprašanje je bilo ugotoviti, kako družbeno-gospodarska sestava regije vpliva na njeno prožnost. Pri analizi vpliva družbeno-gospodarske sestave na vpliv recesije ter prožnost regij in

občin smo uporabili niz multivariatnih in bivariatnih statističnih metod ter analizo opisnih statistik. Pomurska je edina slovenska regija, katere gospodarstvo je okrevalo. Občini Gorišnica in Vitanje sta edini prožni. Prožnejše so bile gosteje poseljene regije z ugodnejšo demografsko sestavo, ki so podjetništvu namenjale večjo pozornost. Prevelika specializiranost regije zmanjšuje prožnost, večja izvozna usmerjenost in dobra prometna dostopnost pa prispevata k prožnosti. Doktorska disertacija prispeva k boljšemu poznavanju dejavnikov prožnosti in dopolnjuje vrzel v raziskavah s področja prožnosti.

Ključne besede: ekonomska geografija, regionalno načrtovanje, recesija, gospodarsko nazadovanje, prožnost, odpornost, družbeno-gospodarska sestava, struktura regij, Slovenija

Aljoša Jasim Tahir:

Model trajnostne rabe prostora na primeru lokalne skupnosti
Sustainable land-use model on a local-community example

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Interdisciplinarni doktorski študijski program Varstvo okolja, 2016, 231 strani

Mentor: dr. Dušan Plut

Somentor: dr. Andrej Pogačnik

Zagovor: 19. 5. 2016

Naslov: Štihova ulica 15, 1000 Ljubljana

E-pošta: aj.tahir@boson.si

Izvleček: Raba prostora pomembno vpliva na posamezne kriterije trajnostnega razvoja, kot so biotska raznovrstnost, ekosistemske funkcije, energetska učinkovitost in možnost rabe obnovljivih virov energije. V okviru disertacije je bilo ugotovljeno, da je vplive rabe prostora na nekatere kriterije trajnosti možno meriti oziroma vrednotiti stopnjo trajnosti modela rabe prostora. Predlagana je metodologija v obliki indeksa trajnosti, ki izraža kvantitativno odstopanje izmerjenih vrednosti na preučevanem območju lokalne skupnosti od optimalnih trajnostnih vrednosti. Preveritev metode na primeru Mestne občine Ljubljana je pokazala, da obstoječi model rabe prostora v izbranih kriterijih pomembno odstopa od optimalnih trajnostnih vrednosti. Na podlagi pregleda dognanj tujih in domačih strokovnjakov ter lastnih empiričnih analiz so podane usmeritve za izboljšanje stopnje trajnosti rabe prostora. Glavne usmeritve predstavljajo policentrično strukturo strnjenih naselij, povečanje gostote poselitve, 3D heterogeno rabo prostora, višjo večstanovanjsko gradnjo, optimizirano z vidika sončnega obsevanja, vključevanje naravnih površin v naselja (zelena infrastruktura) in v agrarni prostorski model. Na primeru Mestne občine Ljubljana je bilo ugotovljeno, da je v bodoče ob upoštevanju teh usmeritev tudi v primeru povečanja števila prebivalcev možno ohraniti obseg ekosistemskih funkcij, delež naravnih površin, zmanjšati specifično rabo energije v gospodinjstvih in specifične emisije CO₂, ter zagotoviti pomemben del potrebne energije iz obnovljivih virov energije.

Ključne besede: indeks trajnosti rabe prostora, model trajnostne rabe prostora, energetska učinkovitost, raba obnovljivih virov energije, biodiverziteteta, ekosistemske funkcije, Mestna občina Ljubljana

Janez Matos:**Dejavniki prostorske razporeditve divjih odlagališč odpadkov
*Factors of spatial distribution of illegal dump sites***

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Interdisciplinarni doktorski študijski program Varstvo okolja, 2016, 166 strani

Mentorica: dr. Metka Špes

Somentor: dr. Krištof Oštir

Zagovor: 19. 5. 2016

E-pošta: janez.matos@gmail.com

Izvleček: Spopadanje s problematiko nelegalnega odlaganja odpadkov je lahko učinkovitejše, če proučimo dejavnike, ki vplivajo na prostorsko razporeditev divjih odlagališč. Za iskanje kompleksnih povezav med temi dejavniki je bilo uporabljeno rudarjenje podatkov. Pokazalo se je, da je na ta način mogoče izračunati model, ki pravilno napove lokacije 71 % odlagališč. Če na podlagi modela izdelamo karto območij, privlačnih za nelegalno odlaganje, ta območja pokrijejo 2 % površine Slovenije. Najuspešnejša primerljiva obstoječa raziskava (Chu, Lin in Shiu 2013) z uporabo drugih metod na 12 % proučevanega območja odkrije 56 % odlagališč.

Pri proučevanju posameznih pokrajinskoekoloških tipov se je pokazalo, da je v reliefno razgibanih območjih za nelegalno odlaganje najbolj pomembna dostopnost lokacije, pomembna dejavnika v modelih za tovrstne pokrajinske tipe sta zato bližina cest in naselij. V ravninskih, gosteje poseljenih območjih, sta najpomembnejši skritost in intenzivnost rabe tal. Glede na ugotovitve pričujoče raziskave je z opisanimi metodami mogoče izdelati pokrajinsko prilagojene karte območij, privlačnih za nelegalno odlaganje, in s tem močno izboljšati učinkovitost terenskega dela pri nadzoru problematike divjih odlagališč.

Ključne besede: divja odlagališča, nacionalni register divjih odlagališč, prostorska razporeditev, kazalnik pojavnosti odlagališč, rudarjenje podatkov

Damjana Kern:**Ohranjanje identitete s poučevanjem slovenščine med Slovenci v Avstriji
*Preserving identity by teaching Slovenian to the Slovenians in Austria***

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2016, 432 strani

Mentor: dr. Jernej Zupančič

Somentor: dr. Marko Stabej

Zagovor: 5. 9. 2016

Naslov: Cesta v Polico 31, 4207 Cerklje

E-pošta: damjana.kern@ff.uni-lj.si

Izvleček: V interdisciplinarno zasnovani disertaciji se v kontekstu avstrijskega slovenstva osvetljuje vloga, ki naj bi jo pri ohranjanju slovenske identitete imelo učenje slovenščine v manjšinskih vzgojno-izobraževalnih ustanovah ter oddelkih dopolnilnega pouka slovenščine. Ločene obravnave se podrobneje posvečajo štirim poselitvenim območjem, kjer v Avstriji živijo slovenske skupnosti in je organiziran

pouk slovenščine: Koroški, Štajerski, Predarlski in Dunaju. Današnja skupnost Slovencev v Avstriji je sestavljena iz predstavnikov avtohtone narodne manjšine, izseljencev različnih generacij ter zdomcev. Glavna značilnost njihovega narodnostnega opredeljevanja je vzporednost med avstrijsko in slovensko identiteto. Skupni kazalec slovenske identitete je slovenski jezik, ki vsaj pri starejših generacijah na zunaj ostaja glavni razpoznavni znak, preko katerega se manifestira pripadnost posameznika slovenstvu, pri mlajši generaciji pa vsakdanja raba jezika ne sovpa več z izraženim slovenstvom. Slovenščina je bolj ali manj situacijsko omejena in zreducirana na svet zasebnosti.

V razmerah, ki so značilne za manjšinski oziroma izseljenski prostor, učenje in poučevanje slovenskega jezika presega splošni izobraževalni pomen. Poleg pridobivanja, razvijanja in ohranjanja (knjižne) slovenščine, predstavljajo (manjšinske) šole in oddelki dopolnilnega pouka tudi okolje, kjer naj bi prihajalo do nadgradnje in utrjevanja jezikovnih in narodnostnih vrednot, ki se, preko medgeneracijskega prenosa slovenskega jezika in prizadevanj za ohranjanje slovenstva, vzpostavijo v družinskih okoljih.

Ključne besede: sociolingvistika, socialna geografija, slovenščina, učenje slovenščine, ohranjanje identitete, avtohtone narodne manjšine, izseljenci, Slovenci v Avstriji, manjšinska šola, dopolnilni pouk slovenščine, avstrijska Koroška, Štajerska, Predarlska, Dunaj

Matjaž Geršič:

Slovenska pokrajinska imena kot dejavnik identitete

Slovenian horonyms as an identity factor

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2016, 346 strani

Mentorica: dr. Katja Vintar Mally

Somentor: dr. Drago Kladnik

Zagovor: 26. 9. 2016

Naslov: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Geografski inštitut Antona Melika, Gosposka ulica 13, 1000 Ljubljana

E-pošta: matjaz.gersic@zrc-sazu.si

Izvleček: V doktorski disertaciji obravnavamo imena slovenskih pokrajin. V uvodnem delu opredelimo temeljne pojme in podamo pregled obravnave zemljepisnih imen pri nas. V drugem delu kronološko pretrsemo vire pokrajinskih imen, začenši z arhivskim gradivom. V tretjem delu so predstavljeni rezultati zbiranja pokrajinskih imen s pomočjo anketiranja. Ugotovili smo, da so v primerjavi z ostalimi tipi zemljepisnih imen pokrajinska tista, ki so med najslabše raziskanimi, kljub temu, da jih najdemo že na najstarejših zemljevidih današnjega slovenskega ozemlja (na primer Istra in Kras). Z anketiranjem smo med drugim ugotovili, da je stopnja ujemanja med poimenovanjem pokrajine in pokrajinsko identiteto visoka (več kot 70 odstotkov). Na podlagi spoznavnih zemljevidov, ki so jih narisali anketiranci, pa smo ugotovili, da večina Slovenijo deli na osem pokrajin, da je največ različnih imen uporabljeno za območja vzhodno od Kamnika, jugovzhodno in severozahodno od Idrije ter zahodno od Brežic. Med sklepnimi ugotovitvami lahko izpostavimo, da pokrajinska imena zrcalijo identiteto pokrajin in so pomemben dejavnik v zavesti njihovih prebivalcev, da niso hierarhično razporejena, deloma pa lahko potrdimo tudi, da jih je večina trdo zakoreninjenih, nekatera izginjajo, delež na novo uveljavljenih pa je zanemarljiv. V zavesti ljudi imajo pokrajinska imena nejasno definiran obseg in se, tako kot ostale jezikovne prvine, sčasoma spreminjajo.

Ključne besede: geografija, pokrajinsko ime, zemljepisno ime, imenoslovje, pokrajina, spoznavni zemljevid, regionalna geografija, Slovenija

Lucija Miklič Cvek